

Project 'Ouderen wonen passend' (OPA)

De toenemende vergrijzing heeft een niet te onderschatten impact op het vlak van wonen. Om hierop een passend antwoord te kunnen formuleren, is het noodzakelijk om de woonmogelijkheden voor ouderen voldoende te diversifiëren: naast een evenwichtig aanbod aan residentiële zorgvoorzieningen moet er eveneens een afdoend aanbod aan levensloopbestendige (aangepaste of aanpasbare) woningen worden voorzien. Zo kunnen ouderen, ook bij verminderde zelfredzaamheid of stijgende zorgbehoefte, in hun vertrouwde omgeving blijven wonen.

Tijdig screenen en aanpassen van woningen heeft, naast een belangrijke preventieve, ook een sterk levenskwaliteitbevorderende waarde. Hierdoor kunnen ernstige gezondheidszorgproblemen (bv. heupfracturen) en de hieraan verbonden maatschappelijke kosten (bv. ziekteverzekering en inzet van professioneel zorgpersoneel) immers voorkomen worden. In het organiseren van 'maatschappelijk verantwoorde zorg' vormt het aspect 'wonen' dan ook een cruciaal basisgegeven.

Het bestuur van de stad Antwerpen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) erkennen dit gegeven ook en geven aan dat zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen essentieel is. De huidige aanpak rond levensloopbestendig wonen in zowel Antwerpen als Brussel houdt echter heel wat drempels in voor ouderen die thuis willen en kunnen blijven wonen. Daarom zette de VGC de afgelopen twee jaar in op dit thema door de oprichting van het Steunpunt Woningaanpassing Brussel te ondersteunen. In Antwerpen werd tot nu toe ingezet op het aanbieden van verscheidene screeningsdiensten op vraag.

Aanpak

Dit project – dat zal worden uitgevoerd onder het Platform "Actief Zorgzame Buurt" – wil het autonoom wonen van ouderen in de grootstad explicieter ondersteunen, en streeft naar een meer proactieve en integrale aanpak van woningscreeningen zodat een continuüm wordt gecreëerd van aanmelding over adviesverlening naar uitvoering. Via huisbezoeken door vrijwilligers wil het project alle ouderen uit de testpopulatie de mogelijkheid bieden om hun woning te laten screenen op aangepastheid en veiligheid. Bij onaangepastheid nemen de vrijwilligers contact op met professionele diensten. Wanneer er wordt overgegaan tot aanpassing van de woning, worden er tevens vrijwilligers ingezet voor het uitvoeren van kleine ingrepen of worden klusjesdiensten ingezet die werkzaam zijn binnen de sociale economie. Daarnaast wil het project ook inspelen op de leefgewoonten van ouderen. Onveilig gedrag kan het levensloopbestendig wonen immers eveneens in het gedrang brengen. Hiertoe zullen huishulpdiensten worden ingezet om tips en instructies rond veilig gedrag aan de ouderen mee te geven. Het inzetten van deze diensten ressorteert een extra effect: sensibilisering van deze mensen aangaande woningaanpassing en het belang van goed, veilig en toegankelijk wonen.

Dit project wil eveneens in beeld brengen wat de meest voorkomende woonnoden zijn van ouderen en hoe zij hun woning gebruiken. Daarom brengen de vrijwilligers tijdens de huisbezoeken in kaart wat de woonnoden van de ouderen zijn en hoe de woningen ruimtelijk worden gebruikt. Na het advies over woningaanpassingen door de professionele diensten rapporteren de vrijwilligers hoeveel ouderen hun woning effectief hebben aangepast of wat de redenen waren om geen aanpassingen te doen. Deze gegevens rond woonnoden, ruimtelijk gebruik en woningaanpassingen kunnen later worden aangewend voor beleidsaanbevelingen en in vervolgprojecten rond alternatieve woonvormen voor kwetsbare ouderen en ouderen van diverse origine.

Partners

De partners in dit project zijn - voor de Antwerpse testpopulatie - de stadsdiensten Samen Leven, de preventiedienst van de politie, de preventiedienst van de brandweer, de dienst Ergofoonadvies van het Zorgbedrijf en de vrijwilligers die zich inschrijven voor dit project. In Brussel zijn de partners het Kenniscentrum Woonzorg Brussel, EVA vzw, Chambéry vzw, Aksent vzw, de socialistische mutualiteit met haar regionaal dienstencentrum Thuiszorg Brabant en de partners van het samenwerkingsverband Steunpunt Woningaanpassing Brussel.

Meer weten over het platform Actief Zorgzame Buurt en de projecten?

Kenniscentrum Woonzorg Brussel
Olivia Vanmechelen
Platformcoördinator AzoB – Brussel
Olivia.vanmechelen@woonzorgbrussel.be
02/211 02 40

Project 'Ontwikkelen van informele (buurt)zorgnetwerken'

Het project "Informele (buurt)zorgnetwerken" sluit aan bij de finaliteit van het platform "Actief Zorgzame Buurt" en wil, vanuit een ruimere visie op zorg, een werkmodel ontwikkelen dat informele zorg zichtbaar maakt en informele (buurt)zorgnetwerken creëert, faciliteert, ondersteunt en valoriseert. Door het inzetten van informele (buurt)zorgnetwerken wordt de levenskwaliteit van senioren verhoogd en hun zelfstandigheid vergroot, zodat zij zo lang mogelijk kwaliteitsvol thuis kunnen blijven wonen en uit hun sociaal isolement worden gehaald.

Daarnaast willen we met dit project informele en formele ondersteuning beter afstemmen op wat zorgbehoevende ouderen en hun mantelzorgers nog wél kunnen en de kracht van de wijk- en buurtbewoners benutten. Zorg en welzijn horen immers meer bij de burgers te beginnen; zorg- en dienstverleners zijn daarbij ondersteunend, faciliterend en verbindend.

De uitbouw van informele zorgnetwerken binnen de context van een grootstad is een bijzondere uitdaging: de sociale weefsels staan er onder druk, mensen verhuizen frequent, nieuwe bewoners (al dan niet van vreemde herkomst) komen aan, en anderen verlaten de wijk. Spontane burenhulp is minder evident geworden dan vroeger en mantelzorg staat onder druk.

Aanpak

Het project wordt zowel in Antwerpen als in Brussel uitgewerkt. In Antwerpen (wijk Oud-Merksem) wordt vertrokken vanuit de methodiek van 'activerende huisbezoeken'. Een groep vrijwillige, informele zorgverleners bezoekt op regelmatige basis ouderen om hen uit hun sociaal isolement te halen en/of hen te laten kennismaken met het activiteitenaanbod voor senioren (o.a. binnen twee lokale dienstencentra).

In de Brusselse wijken worden kleine informele zorgnetwerken opgebouwd, waarbij familie, kinderen, kleinkinderen, burens, handelaars, ... taken op zich nemen zodat de senioren zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Het activerend huisbezoek wordt gezien als één van de activiteiten die door het informeel netwerk opgepakt kan worden. Het project wordt in twee verschillende wijken getest: de ene wijk is een uitgesproken multiculturele en kansarme wijk, de andere wijk is een gemengde wijk waar de bewoners zich meestal in een minder precaire situatie bevinden.

Partners

In Antwerpen wordt vertrokken van een samenwerking tussen stedelijke diensten/Zorgbedrijf en Ziekenzorg. De thuiszorgdienst van Zorgbedrijf Antwerpen staat in voor de toeleiding van zorgbehoevende en kwetsbare ouderen. De stad Antwerpen participeert actief in het werven en opvolgen van vrijwilligers, en fungeert als aanspreekpunt voor de Antwerpse partners.

In Brussel zijn EVA vzw en het buurthuis Chambéry vzw de trekkers. Het Kenniscentrum Woonzorg Brussel neemt de coördinatie van het Platform op zich. De belangrijkste lokale partners bij de uitwerking van het project zijn het Maison BILOBA Huis en het Lokaal Dienstencentrum Aksent. Gedurende het gehele project wordt er gewerkt via een iteratief proces van cocreatie. Samen met betrokken ouderen, mantelzorgers en sleutelactoren in de wijk worden de informele netwerken stap voor stap uitgewerkt. Er is bijzondere aandacht voor innoverende methoden zoals een digitaal communicatieplatform, behoeftedetectie van (nog steeds moeilijk te bereiken) bewoners van vreemde herkomst en kennisopbouw en -uitwisseling tussen de projecten in Antwerpen en Brussel. Op deze manier zorgen de partners voor een geconsolideerde methodiekbeschrijving die ook elders uitrolbaar is.

Meer weten over het platform Actief Zorgzame Buurt en de projecten?

Kenniscentrum Woonzorg Brussel
Olivia Vanmechelen
Platformcoördinator AzoB – Brussel
Olivia.vanmechelen@woonzorgbrussel.be
02/211 02 40